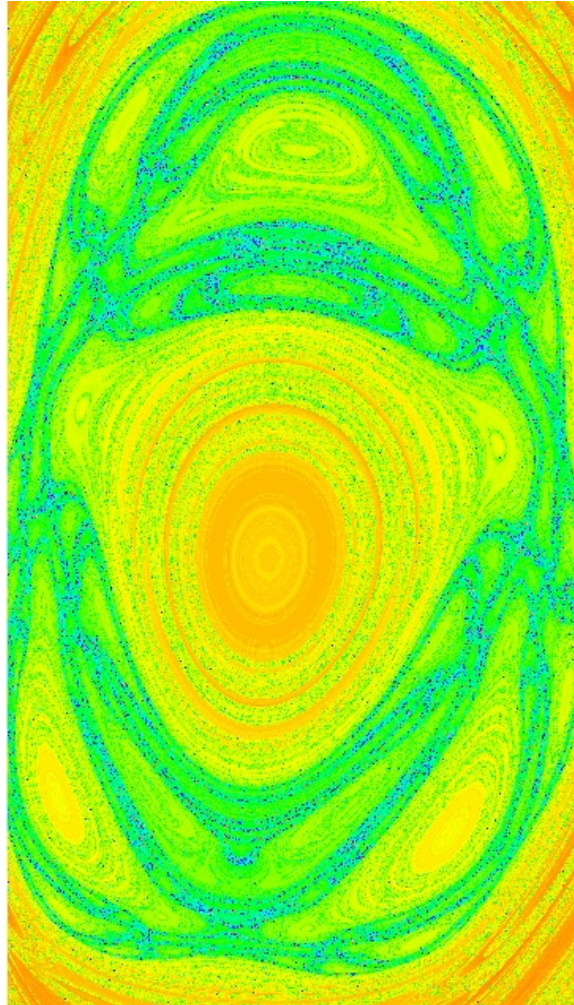

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
Doktori Iskola, Építőművészet
5. félév

A rehabilitációról

Szerző: Koncz Levente Árpád
Témavezető: Csomay Zsófia
2007. január

+

„Ha jellemeznem kellene a mai helyzetet, azt mondanám, hogy az az orgia utáni állapot. Az orgia a modernitás kirobbantásának, a minden téren való felszabadulásnak a pillanata. Politikai felszabadulás, szexuális felszabadulás, a termelő erők felszabadulása, a pusztító erők felszabadulása, a nő felszabadulása, a gyermeké, a tudattalan ösztönöké, a művészeté. A valóságnak, racionálisnak, a szexualitásnak, kritikának és anti-kritikának, növekedésnek és növekedési válságnak. Végigjártuk a tárgyak, jelek, üzenetek, ideológiák, gyönyörök termelésének és virtuális túltermelésének minden ösvényét. Mára mindent felszabadítottunk, minden játszmát lejátszottunk, és itt állunk mindnyájan együtt a nagy kérdés előtt: MIT TEGYÜNK AZ ORGIAUTÁN?” ⁽¹⁾

+

A modernizmus a városon is végigsöpört, és itt is felszabadította maga után a kezdeti ellenállhatatlan lendület időszakában létrehozott, de időközben megüresedett produktumait. Az ipari forradalom kezdetével a termelés koncentrációja ugrásszerűen megnőtt a fejlődő városokban, ami népvándorlás méretű népességbeözönlést eredményezett, maga után vonva a pénzügyi és kulturális élet koncentrációját is. A város felvevőképességének természetesen meg vannak a maga korlátai, és amikor már nem volt lehetséges a további tömörülés, megkezdődött a kiterjedésbeli növekedés, ami azt eredményezte, hogy a folyamatosan beköltözők egyre nagyobb távolságokat voltak kénytelenek megtenni munkahelyükig. Részben ennek a helyzetnek a feloldása érdekében olyan nagyfokú mobilitás növekedés következett be, többek között a személygépkocsi használatának általános elterjedésével, ami szükségteenné tette a további koncentrációt, sőt egy ellentétes irányú fejlődést tett lehetővé, a szuburbanizációt. Ezt a jelenséget nevezi Lewis Mumford 'negyedik migrációnak', és az 1930-as évek Amerikájában egy minőségileg új, decentralizált városfejlődés lehetőségét véli felismerni benne. Későbbi kutatások több jellegzetes fejlődési szakaszt különböztetnek meg a folyamaton belül, ezek közül az első a már említett koncentráció, amikor a mobilitás alacsony fokán a lakosság igyekszik munkahelyéhez minél közelebb megtelepedni, aminek következtében a város zsúfolttá válik. Az ezt követő fejlődési szakasz, a szuburbanizáción belül megkülönböztethető a relatív koncentráció, amikor a városi népesség még növekedik, de már nem olyan gyorsan, mint a környező településgyűrű népessége, majd a relatív

decentralizáció szakaszában, a középosztály egyre nagyobb méreteket öltő, a külváros kevésbé zsúfolt területei felé irányuló kivonulása következtében a városi lakosság csökkenni kezd, de a régió még növekedik. A fejlődés harmadik, dezurbanizációnak nevezett szakaszában a városi régió egészének népességcsökkenése következik be.

+

Ez a folyamatos fluktuáló mozgás, a vidék irányából a városközpont felé, majd a központból a perifériák felé, a valamikori hierarchikusnak és rendezettnak induló városzövetet egy hordalékjellegű, nonstop települési tájjá mossa össze. Az erővonalak mentén szerveződő, változatos terek hálózatából álló struktúra átalakul homogén térré, ahol nincsenek már kitüntetett helyek csak a nagyvárosi hontalanság tudata.

Mivel a belvárosi lakóövezetekben már többnyire csak azok maradtak, akiknek nem állt módjukban a kertvárosi területekre költözni, vagyis egy alacsonyabb jövedelmű társadalmi osztály tagjai, ezek a területek egyre gyorsuló erózióknak indulnak. A lakosság elszegényedése következtében a területi önkormányzat is kevesebb bevételhez jut, ami tovább fokozza a helyzet súlyosságát, hiszen egyre kevesebb lehetőségük marad a helyi döntéshozóknak, hogy beavatkozzanak a folyamatba. Ugyan az ingatlanárak egyre csökkennek, de ez még nem elegendő ahhoz, hogy odavonzzák a befektetőket, hiszen a közvélemény rossz megítélése megfosztja a területet piaci értékétől. Hogy mégis át lehessen lendülni ezen a mélyponton, kialakult egy gyakorlat, amit egyre tudatosabban kezdenek alkalmazni, és ami arra irányul, hogy ezeket a beszürkült területeket megkülönböztethetővé tegyék, hogy elhelyezhetőek legyenek egy ismertségi térképen, ezáltal újból jegyezhetővé váljanak a fluktuációs tőzsdén.

Ezt a gyakorlatot kulturális fejlesztésnek nevezik, habár korántsem az a cél, hogy valamiféle kulturális terméket hozzon létre, hacsak nem tekintjük egy új színházi műfajnak a pusztuló díszletek közt eljátszott életteli városi pezsgést. Abból a felismerésből született a megoldás, hogy az underground mozgalom egyre nagyobb turisztikai potenciált képvisel.

„Amikor Georg Simmel immár száz évvel ezelőtt ’alulról fölfelé irányuló utánzásos hajszaként’ határozta meg a ritkaságértékükénél fogva megkülönböztető presztízst szavatoló jelek, jelvények terjedési mechanizmusát, arra is felfigyelt, hogy a kifejlett kapitalizmus feltételei között a kulturális újítások forrásvidéke már nem a társadalmi hierarchia csúcsa, hanem éppenséggel a hierarchia gyűlöletétől fűtött bohémvilág is lehet...”⁽²⁾

A kiüresedő ingatlanokba, minimális befektetéssel galériák, romkocsmák telepednek meg, felélve a már amúgy is lepusztult épületek utolsó tartalékait, de ebben az utolsó életciklusban ezek házak még egyszer felpezsdülnek. Vonzáskörükben ugyan megtelepednek az újonnan érkezőkből egy páran, de a zajos búcsúünnepség igazából nem kedvez a mindennapi polgári életnek, így a még ott élő lakók többsége az elköltözés mellett dönt. És ekkor érkezik el az alkalmas pillanat a ’rehabilitációra’, hiszen az ingatlanok többsége eladóvá válik, de a hely már nem ismeretlen. Az ingatlanfejlesztők könnyen megszerezhetik az éppen fellendülő területeket, és tőkét kovácsolva a hozzáadott kulturális értékből, már egy vagyonosabb célcsoport számára építhetnek. Még attól sem kell tartaniuk, hogy az egykori lakókat távozásra készítő zaj távol tartaná a vevőket, hiszen az új beruházások nyomán megnövekvő ingatlanárak következtében az előhad nagyobb része szintén továbbáll, az ott maradók pedig konszolidálódnak.

Különös szimbiózis ez a politikai hatalmat képviselő önkormányzat, a gazdasági hatalmat képviselő ingatlanfejlesztők és a mindkét fél értékvilágát tagadó underground mozgalom között, amely végül elhagyni kényszerül a színteret, de korántsem vesztesként, hiszen a fekete lyukakként működő, újonnan épült lakóparkok önmagukban életképtelenek, városi környezetüktől várják, hogy szolgáltatásokkal lássa el. Így hamarosan újból beindul az az eróziós folyamat, ami ismét visszavezet a ciklus elejére, hiszen Baudrillard szerint a történelemnek vége, és a jövő csak mint egy szappanopera folytatódik tovább.

+

Jegyzetek:

1. Jean Baudrillard - A rossz transzparenciája
2. Wessely Anna - A kultúra mint csali

Irodalom:

- Wessely Anna - A kultúra mint csali – in Jelenkor, 2005/9 p. 873-879
- Meggyesi Tamás - A 20. század urbanisztikájának útvesztői, TERC Kiadó, 2005
- Jean Baudrillard - A rossz transzparenciája, Balassi Kiadó, 1997
- Lukovich Tamás - A posztmodern kor városépítészetének kihívásai, Pallas Stúdió, 2001